

In memoriam Eric J. Hobsbawm

Nascut a Alexandria el 1917, l'any de la revolució russa, s'ha dit, amb raó, que la seva vida és un testimoni representatiu del segle xx, com revela la seva autobiografia *Interesting times: a twentieth-century life* (2002), traduïda a l'espanyol per l'editorial Crítica el 2003. Naixia en el si d'una família jueva, de pare britànic i de mare austríaca. Fill, doncs, també, d'un passat britànic i austrohongarès. La seva infantesa i adolescència tingueren lloc a Viena en plena pujada del nazisme. Ell mateix explica el paper d'aquest fet en la seva formació: «una infantesa en la Viena dels anys vint, els anys d'ascens de Hitler a Berlín, van definir les meves idees polítiques i el meu interès per la història». «Pertanyo –ha declarat en més d'una altra ocasió– a la generació per a la qual la revolució boltxevic va representar una esperança per al món». Com tants jueus de l'Europa central, sotmesos a la diàspora i a la ciutadania incerta, ja orfe de pare i mare, el 1933, després de viure uns anys a Berlín, es traslladava a Londres amb la resta de membres de la seva família. Així la seva formació acadèmica tenia lloc a la Universitat de Cambridge en un moment de gran influència del materialisme històric sobre les universitats britàniques i, en aquells anys, confluïa amb els que havien de ser també historiadors de renom com són Rodney Hilton o Christopher Hill. Vinculat, des de molt jove al partit comunista, per no dir des de la infantesa dels seus catorze anys, sense perdre mai ni la lucidesa ni l'esperit crític, es mantingué, com el nostre Pierre Vilar, fidel a les idees bàsiques del materialisme històric, que prou ho explica tant l'impacte de la revolució boltxevic sobre aquella generació com el paper del comunisme en la derrota del nazisme, i com l'agre desafiament de la guerra freda. La seva fidelitat anà més enllà del marxisme acadèmic i se li coneixen activitats de militància com ara la participació, en plena Segona Guerra Mundial, en la construcció de les defenses de la costa d'Anglaterra, experiència que li valgué un coneixement directe de la classe obrera anglesa, fet del qual sempre estigué reconegut.

Esdevingut historiador britànic s'afanyà, no obstant això, a conèixer més món viatjant diverses vegades a la Unió Soviètica però també a l'Amèrica Llatina (Colòmbia i Argentina), on experimentava el goig de trobar-se amb una societat més receptiva a les idees de justícia social.

Bon escriptor i amb una gran capacitat investigadora i de síntesi, la seva obra ha estat reconeguda per afins i per discrepants de les seves idees, i això, en bona part pels valors més analítics que no pas dogmàtics de la seva obra. És cert, que les idees marxistes li van impedir el magisteri a Cambridge i va haver de desenvolupar la docència en llocs de menys ressors acadèmics, especialment en el Birkbeck College de Londres des de 1947, però també és cert, tal com, arran de la seva mort, ha precisat Josep Fontana que «Hobsbawm és probablement l'historiador més llegit del món» i «va sobrepassar un moment de caiguda de l'interès degut a la pròpia evolució ideològica de les darreres dècades».

No és possible en aquesta semblança d'urgència recollir ni valorar la immensa obra d'aquest gran historiador, autor de treballs tan importants, la major part dels quals han estat traduïts a casa nostra, com ara *Primitive Rebels* (1959), *The age of revolution. Europe 1789-1848* (1962), *Labour's turning point, 1880-1900* (1974), *The age of empire 1875-1914* (1987), *The age of capital 1848-1875* (1995), *Nations and nationalism since 1780* (1990), *The invention of tradition* (1992), *Age of extremes: the short twentieth century 1914-1991* (1994), *How to change the world: Marx and marxism, 1840-2011* (2011), entre molts d'altres, i alguns tan significatius de la seva curiositat social i intel·lectual com ara *Un common people: resistance, rebellion and jazz* (1998).

Finalment, volem recordar, que hem d'agrair haver-lo tingut com a autor en el número monogràfic «La crisi de la societat agrària» (1975) de la nostra revista, gràcies a la gentilesa de l'autor i del *Journal of Social History*.